

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0426U000093

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чаус Дмитро Вікторович

2. Dmytro V. Chaus

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 13.00.04

Назва наукової спеціальності: Теорія і методика професійної освіти

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 22-04-2026

Спеціальність за освітою: 2452.1 образотворче та декоративно прикладне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.053.01

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.35.01, 14.35.05, 14.35.07

Тема дисертації:

1. Формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки в педагогічному університеті
2. Formation of Coloristic Competence of Future Fine Arts Specialists in the Process of Professional Training at a Pedagogical University

Реферат:

1. Дисертаційна робота є науково-педагогічним дослідженням проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки в педагогічному університеті. У роботі здійснено теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку технології формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки в педагогічному університеті. Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та необхідністю розвитку їх здатності свідомо й творчо використовувати колір у художньо-творчій і педагогічній діяльності. Водночас аналіз наукових джерел засвідчив недостатню розробленість цілісних теоретико-методичних засад формування

колористичної компетентності у системі педагогічної вищої освіти. Уточнено сутність і зміст поняття «колористична компетентність майбутніх фахівців образотворчого мистецтва», яку розглянуто як інтегративну професійну здатність, що поєднує знання про закономірності кольору, вміння працювати з кольоровими відношеннями, розвинене колористичне бачення, естетичне мислення та здатність до творчого застосування кольору у художній і педагогічній практиці. Здійснено термінологічну диференціацію суміжних понять, зокрема «колірне сприйняття», «колористичне бачення», «колірна культура» та «колористична компетентність». Визначено структуру колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва, що охоплює взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-змістовий, індивідуально-психологічний, організаційно-діяльнісний та оцінювально-рефлексивний. На їх основі обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості колористичної компетентності (мистецько-базовий, мистецько-системний, мистецькокреативний). Розроблено й упроваджено педагогічну технологію формування колористичної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва, що реалізується у процесі фахової підготовки в педагогічному університеті. Технологія передбачає інтеграцію теоретичних знань із кольорознавства, розвиток колористичного бачення та формування практичних умінь організації кольору в живописі через систему спеціально розроблених вправ і навчально-творчих завдань, побудованих за принципом поступового ускладнення. Важливим складником технології є авторський навчальний курс «Мистецтво колористики», спрямований на розвиток цілісного сприйняття кольору, оволодіння закономірностями колірних відношень та формування індивідуальної художньої мови майбутніх фахівців. Експериментальна перевірка результативності запропонованої технології засвідчила позитивну динаміку сформованості колористичної компетентності здобувачів освіти експериментальних груп за всіма визначеними критеріями. Отримані результати підтвердили ефективність розробленої технології та доцільність її впровадження у процес професійної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва у педагогічних університетах.

2. The dissertation presents a theoretical substantiation and experimental verification of a pedagogical technology for the formation of coloristic competence in future fine arts specialists in the process of professional training at a pedagogical university. The relevance of the study is determined by the increasing requirements for the professional training of future fine arts specialists and the need to develop their ability to consciously and creatively use color in artistic and pedagogical activities. The analysis of scientific literature has revealed the insufficient development of comprehensive theoretical and methodological foundations for the formation of coloristic competence within the system of higher pedagogical education. The historical prerequisites for the formation of coloristic competence in Ukrainian artistic and pedagogical thought have been characterized. It has been established that approaches to teaching color in the professional training of future fine arts specialists have evolved from intuitive and practical mastery of color skills to scientifically grounded psychological, pedagogical and methodological approaches aimed at developing holistic artistic thinking. The study demonstrates that the historical experience of Ukrainian art education contains productive ideas for the development of coloristic vision that remain relevant for modern professional training. The conceptual and terminological framework of the study has been systematized and clarified. The content characteristics of the concept of coloristic competence of future fine arts specialists have been specified, and related concepts such as color, coloration, coloristics, color science, color didactics, and coloristic vision have been differentiated. Coloristic competence is interpreted as an integrated professional ability of a future fine arts specialist that combines knowledge about the properties and laws of color, principles of harmony and contrast, understanding of the emotional and psychological influence of color, the ability to organize color-tonal relationships in artistic composition, and the capacity for artistic interpretation and reflective evaluation of coloristic decisions. It has been proven that its core component is coloristic vision, understood as the ability to perceive, analyze and artistically interpret color in connection with form, light, and spatial relationships. The place of coloristic competence in the system of professional training of future fine arts specialists at pedagogical universities has been determined. It has been substantiated that coloristic competence acts as a system-forming component of artistic professional training and integrates artistic, cultural, psychological pedagogical and methodological competencies. A pedagogical technology for the formation

of coloristic competence has been theoretically substantiated and developed. The technology includes interconnected components: content-target, methodological, and evaluative-reflexive. An important element of the proposed technology is the author's course "The Art of Coloristics: From Theory to Creativity," which integrates theoretical training with a system of practical exercises and creative tasks aimed at the development of coloristic vision and reflective thinking. Criteria and indicators for assessing the level of coloristic competence have been clarified. Five criteria have been identified: motivational-value, cognitive-content, individual-psychological, organizational-activity, and evaluative-reflexive. Based on these criteria, three levels of coloristic competence formation have been distinguished: basic artistic, systemic artistic, and creative artistic (structured). The effectiveness of the proposed pedagogical technology has been experimentally verified. The results of the pedagogical experiment demonstrated a positive dynamic in the formation of coloristic competence among students of the experimental group across all defined criteria. In particular, the indicators of the experimental group exceeded those of the control group in motivational-value (+11.8%; +9.8%), individual-psychological (+11.7%), organizational-activity (+23.6%; +11.7%), and evaluative-reflexive (+9.8%) criteria. The greatest difference between the groups was recorded in the ability of accurate color reproduction (+23.6% compared to +4.1%). The obtained results confirm the effectiveness of the developed pedagogical technology and prove that its implementation significantly improves the level of theoretical knowledge of color science, practical color application skills, the development of coloristic vision, and the ability to use color as a means of artistic thinking in the professional training of future fine arts specialists.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Чаус Д. В. Напівпостать людини на нюансові кольорові відношення. Короткострокові етюди голови людини на просторові і тонові відношення. Теорія і практика образотворчого мистецтва (для студентів III курсу спеціальності 014–Середня освіта «Образотворче мистецтво»): [монографія] / [кол. авт.]: Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С. 17–30.
- 2. Чаус Д. В. Методологія станкового живопису. Теоретичні і методичні основи образотворчого мистецтва: [Навчальний посібник]. [кол. авт.,]. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 19–24.
- 3. Чаус Д. В. Методика роботи над портретом на дисципліні «Живопис» для 3–4 курсів. Теоретичні і методичні основи образотворчого мистецтва (для здобувачів першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальності «023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»: [Навчальний посібник] / [кол. авт.]; за заг. ред. Т. В. Паньок. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. С. 19–27.
- 4. Чаус Д. В. «Мистецтво колористики: від теорії до творчості». Програма авторського курсу для здобувачів освіти мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти. Програма авторського курсу. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2025. 33 с.
- 5. Чаус Д. Мистецькі пошуки початку XX століття та їхній вплив на методику формування колористичного бачення майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи, 2023, Вип. 61. С. 43–54.
- 6. Чаус Д. Роль колористичної компетентності у процесі живописної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в педагогічних університетах. Молодь і ринок, № 10 (218), 2023. С. 172–178.

- 7. Чаус Д. В., Паньок Т. В. Колірна виразність як особливість системного живописного мислення майбутніх фахівців образотворчого мистецтва під час професійної підготовки в педагогічному університеті. Новий колегіум, 2024. № 3. С. 62–68.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Паньок Тетяна Володимирівна
2. Tetiana V. Panyok

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4026-4724

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бучківська Галина Вікентіївна
2. Galyna V. Buchkivska

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4836-8280

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Код за ЄДРПОУ: 02138872

Місцезнаходження: вул. Проскурівського підпілля, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Обласна рада

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевнюк Олена Леонідівна

2. Olena L. Shevniuk

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3247-2374

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Бойчук Юрій Дмитрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бойчук Юрій Дмитрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна